

Asia: VN/14164/2024

Asemanhaltijan tehtävien järjestäminen Suomessa

Lausuntopyynnön kysymykset

1. Haluatteko esittää yleisiä huomioita arviomuistiolounnoksesta?

Yleisellä tasolla on erittäin hyvä, että raideliikenteeseen liittyviä vastuita järjestetään selkeämmiksi kuin ne tällä hetkellä ovat. On ollut havaittavissa, että nykyisin vastuut ovat pirstaloituneet ja erityisesti junamatkustajien näkökulmaa ei huomioida riittävästi mm. erilaisen palvelujen järjestämisessä. Junaliikenteen toiminta- ja palvelukokonaisuus matkustajanäkökulmasta ei ole koordinoitusti riittävän selkeästi kenenkään yhden tahon hallinnassa.

a) Säännöt oikeudesta kuljetukseen

-

b) Avunanto rautatieasemilla ja junissa sekä avunannon edellytykset

-

c) Tiedot lähimmistä asemista, joilta on saatavissa avustamispalvelua

-

d) Liikkumisvälineiden, apuvälineiden ja avustavien koirien korvaaminen

-

e) Henkilöstön koulutus

-

f) Matkustajien henkilökohtainen turvallisuus

-

g) Valitusten käsittelymenettelyt

-

h) Palvelujen laatuvaatimukset

-

i) Matkustajien oikeuksista tiedottaminen

-

j) Sopimus junaan pääsyä helpottavien laitteiden tarjoamisesta ja hallinnasta sekä avun ja vaihtoehtoisten kuljetusten tarjoamisesta

-

k) Avun tarjoaminen laitteiden huollon aikana

-

l) Kirjalliset toimintaohjeet ja käytösäännöt

-

m) Kuulemismenettely asemien rakentamisessa

-

n) Liikuntarajoitteisten henkilöiden kuljetusta ja avustamista koskevien tietojen käsittely

-

o) Asemalla tapahtuva tiedottaminen

-

p) Rautatieasemien esteettömyyttä koskevat tiedot ja tiedon päivittäminen

-

q) Asemanhaltijan mahdolliset uudet tehtävät:

- Matkustajien oikeuksia koskevat velvoitteet, joita on ehdotettu laajennettaviksi multimodaalisiin matkustajaliikennekeskuksiin (yllä kohdat a, b, e, h ja i, kommentit voi esittää myös nykyisten velvoitteiden kommentoinnin yhteydessä)
- Kokonaan uudet asemanhaltijalle mahdollisesti osoitettavat velvoitteet (matkustajien kanssa käytettävät viestintävälineet, keskitetyt yhteyspisteet multimodaaleissa matkustajaliikennekeskuksissa, asemien minimivaihtoajan määrittely)

-

3. Arviomuistiolounnoksen yhteenvedossa on esitetty neljä karkeaa etenemisvaihtoehtoa. Mikä muistiossa tarkemmin kuvatuista alustavista etenemisvaihtoehdoista olisi mielestänne toimivin?

- 1. Asema-alueiden omistusta tai asemien sopimus pohjaista hallinnointia keskitetään ja nämä toimijat määritetään lainsäädännössä asemanhaltijoiksi koko Suomessa tai tietyillä asemilla.**
- 2. Asema-alueiden omistajat määritetään asemanhaltijoiksi lainsäädännössä.**
- 3. Asemanhaltijaa ei määritetä lainsäädännössä, mutta asemanhaltijan lakisääteiset tehtävät osoitetaan tarvittaessa lainsäädännössä tehtäväperusteisesti tietyille toimijoille.**
- 4. Asemanhaltijaa ei määritetä lainsäädännössä eikä asemanhaltijan tehtäviä erikseen osoiteta toimijoille, vaan asemanhaltijan EU-asetuksen mukaisten tehtävien hoitamiseen puututaan tarvittaessa tapauskohtaisesti valvonnan keinoin.**

Kuopion kaupungin näkemyksen mukaisesti valitun etenemisvaihtoehdon tulisi toteuttaa mahdollisimman hyvin kohdassa 4 esitetty tavoitetilä. Arvion mukaisesti arviomuistiossa esitetyistä vaihtoehdoista 1 ja 3 voisivat tämän tavoitetilan mahdollistaa.

4. Mikä on näkemyksenne etenemistavasta 1? Millaisia vaikutuksia tällä etenemistavalla olisi?

Asemanhaltijan rooli ja siihen liittyvät vastuut on määritettävä kokonaisvastuuna sellaiselle taholle/tahoille, joilla on tosiasiallinen vaikutus- ja järjestämismahdollisuus junaliikenteeseen eli rataverkon haltijalle (Väylävirasto) ja junaliikennettä järjestävälle taholle/tahoille (tällä hetkellä VR Yhtymä). Asemanhaltijuus ei siten voi olla sidoksissa esim. konkreettisen rautatieasemarakennuksen omistukseen vaan rataverkkoon. VR pyrkii asemakiinteistöistä myymällä eroon ja vähentää asemien henkilökuntaa samalla siirtäen (usein ilman korvauksia) palvelujen järjestämisen olosuhteita sellaisille tahoille (esim. kunnille), jotka eivät hallitse rataverkkoa liittyvine asematoimintoineen tai järjestä junaliikennettä. Koska VR omilla kaupallisilla päätöksillään muuttaa toimintaansa, on perusteltua, että sillä on vastuu jatkaa matkustajien palvelujen järjestämistä (vastuu matkustajiin liittyvistä toiminnoista ei voi olla sidoksissa esim. kiinteistöomistuksiin). Vaikutusmahdollisuuksiltaan paras taho kokonaisvastuulliseksi asemahaltijaksi olisi Väylävirasto, joka voi esim. sopimuksilla edellyttää rataverkolla tapahtuvan junaliikenteen järjestäjätahoille (tällä hetkellä VR Yhtymä) ja muille rautatieyrityksille kuuluvien tehtävien hoidon. Koska raideliikenne on liikennemuotona joukkoliikenteen ydin, em. kokonaisvastuu pätee myös sellaisissa matkustajaliikenteen keskittymissä/ monitoimijaympäristöissä, jotka kokoavat yhteen muita liikennemuotoja (esim. linja-autoliikenne). Asemanhaltijuutta määriteltäessä tulisi lisäksi varmistaa, että asemanhaltijalla on myös tosiasiallinen mahdollisuus järjestää mm. esteettömyyteen liittyvät asiat lakien ja ohjeiden edellyttämälle tasolle huolimatta asema-alueella mahdollisesti olevista kiinteistörajoista tai eri omistajuuksista koskien esimerkiksi asemarakennuksia. Asemanhaltijan tulisi voida hallinnoida ja operoida asema-alueita kokonaisuutena samalla suorittaen esim. sopimusperusteisesti asianmukaiset mahdollisesti tarvittavat korvaukset järjestelyjen käytännön toteuttamisesta muille liittyville

5. Mikä on näkemyksenne etenemistavasta 2? Millaisia vaikutuksia tällä etenemistavalla olisi?

Vrt. kohta 4

6. Mikä on näkemyksenne etenemistavasta 3? Millaisia vaikutuksia tällä etenemistavalla olisi?

Vrt. kohta 4

7. Mikä on näkemyksenne etenemistavasta 4? Millaisia vaikutuksia tällä etenemistavalla olisi?

8. Puuttuuko arviomuistioluonnoksesta näkemyksenne mukaan jokin etenemisvaihtoehto? Miten arvioitte sen vaikutuksia verrattuna arviomuistiossa esitettyihin etenemisvaihtoehtoihin?

-

9. Haluatteko täydentää tai korjata arviomuistioluonnoksessa asemanhaltijan lakisääteisten tehtävien valvonnan nykytilasta tai muutostarpeista esitettyä?

-

10. Onko teillä muita kommentteja, jotka toivotte huomioitavan muistiossa kuvattujen asemanhaltijan lakisääteisten tehtävien järjestämisessä?

Asemanhaltijan rooli ja siihen liittyvät vastuut on määritettävä kokonaisvastuuna sellaiselle taholle/tahoille, joilla on tosiasiallinen vaikutus- ja järjestämismahdollisuus junaliikenteeseen eli rataverkon haltijalle (Väylävirasto) ja junaliikennettä järjestävälle taholle/tahoille (tällä hetkellä VR Yhtymä). Asemanhaltijuus ei siten voi olla sidoksissa esim. konkreettisen rautatieasemarakennuksen omistukseen vaan rataverkkoon. VR pyrkii asemakiinteistöistä myymällä eroon ja vähentää asemien henkilökuntaa samalla siirtäen (usein ilman korvauksia) palvelujen järjestämisen olosuhteita sellaisille tahoille (esim. kunnille), jotka eivät hallitse rataverkkoa liittyvine asematoimintoineen tai järjestä junaliikennettä. Koska VR omilla kaupallisilla päätöksillään muuttaa toimintaansa, on perusteltua, että sillä on vastuu jatkaa matkustajien palvelujen järjestämistä (vastuu matkustajiin liittyvistä toiminnoista ei voi olla sidoksissa esim. kiinteistöomistuksiin). Vaikutusmahdollisuuksiltaan paras taho kokonaisvastuulliseksi asemahaltijaksi olisi Väylävirasto, joka voi esim. sopimuksilla edellyttää rataverkolla tapahtuvan junaliikenteen järjestäjätahoille (tällä hetkellä VR Yhtymä) ja muille rautatieyrityksille kuuluvien tehtävien hoidon. Koska raideliikenne on liikennemuotona joukkoliikenteen ydin, em. kokonaisvastuu pätee myös sellaisissa matkustajaliikenteen keskittymissä/ monitoimijaympäristöissä, jotka kokoavat yhteen muita liikennemuotoja (esim. linja-autoliikenne). Asemanhaltijuutta määriteltäessä tulisi lisäksi varmistaa, että asemanhaltijalla on myös tosiasiallinen mahdollisuus järjestää mm. esteettömyyteen liittyvät asiat lakien ja ohjeiden edellyttämälle tasolle huolimatta asema-alueella mahdollisesti olevista kiinteistörajoista tai eri omistajuuksista koskien esimerkiksi asemarakennuksia. Asemanhaltijan tulisi voida hallinnoida ja operoida asema-aluetta kokonaisuutena samalla suorittaen esim. sopimusperusteisesti asianmukaiset mahdollisesti tarvittavat korvaukset järjestelyjen käytännön toteuttamisesta muille liittyville tahoille/kiinteistönomistajille.

Niskanen Antti

Kuopion kaupunki - Kaupunkiympäristön palvelualue, Johdon tukipalvelut